Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

14 aprilie 2016*

[Text îndreptat prin Ordonanța din 29 noiembrie 2016]

„Trimitere preliminară — Directiva 93/13/CEE — Contracte încheiate între profesioniști și consumatori — Contracte de ipotecă — Clauză «prag» — Analiza clauzei în vederea invalidării acesteia — Procedură colectivă — Acțiune în încetare — Suspendare a procedurii individuale având același obiect”

În cauzele conexate C-381/14 și C-385/14,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Mercantil nº 9 de Barcelona (Tribunalul comercial nr. 9 din Barcelona, Spania), prin deciziile din 27 iunie 2014, primite de Curte la 11 și la 12 august 2014, în procedurile

**Jorge Sales Sinués**

împotriva

**Caixabank SA** (C-381/14)

și

**Youssouf Drame Ba**

împotriva

**Catalunya Caixa SA (Catalunya Banc SA)** (C-385/14),

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte de cameră, și domnii F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (raportor) și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 30 septembrie 2015,

* * Limba de procedură: spaniola.

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Sales Sinués, de D. Cirera Mora și de F. Pertínez Vílchez, abogados;

— pentru Caixabank SA, de J. Fontquerni Bas, consilier, asistat de A. Ferreres Comella, abogado;

— pentru Catalunya Caixa SA, de J. M. Rodríguez Cárcamo și de I. Fernández de Senespleda, abogados;

— pentru guvernul spaniol, de A. Gavela Llopis, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de J. Baquero Cruz și de M. van Beek, în calitate de agenți,

[Astfel cum a fost îndreptat prin Ordonanța din 29 noiembrie 2016] după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 ianuarie 2016,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 7 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

2 Aceste cereri au fost prezentate în cadrul unor litigii între, primul, domnul Sales Sinués, pe de o parte, și Caixabank SA, pe de altă parte, și, al doilea, domnul Drame Ba, pe de o parte, și Catalunya Caixa SA, pe de altă parte, în legătură cu nulitatea unor clauze contractuale care figurează în contracte de credit ipotecar.

### Cadrul juridic

*Directiva 93/13*

3 Articolul 3 din Directiva 93/13 are următorul cuprins:

„(1) O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

(2) Se consideră întotdeauna că o clauză nu s-a negociat individual atunci când a fost redactată în prealabil, iar, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul clauzei, în special în cazul unui contract de adeziune.

[…]”

4 Articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată precizează:

„Fără să aducă atingere articolului 7, caracterul abuziv al unei clauze contractuale se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate clauzele contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.”

5 Articolul 6 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

6 Potrivit articolului 7 din Directiva 93/13:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.

[…]”

*Dreptul spaniol*

7 Articolul 43 din Codul de procedură civilă (Ley de enjuiciamiento civil) din 7 ianuarie 2000 (BOE nr. 7 din 8 ianuarie 2000, p. 575) prevede:

„[A]tunci când, pentru a se pronunța asupra obiectului procesului, este necesară soluționarea unei chestiuni care constituie, la rândul său, obiectul principal al unui alt proces pendinte în fața aceleiași instanțe sau a alteia, dacă nu este posibilă conexarea cauzelor, instanța poate – la cererea ambelor părți sau a uneia dintre ele, după ascultarea celeilalte – să dispună prin ordonanță suspendarea procedurii în stadiul în care se află, până la finalizarea procesului care are ca obiect chestiunea preliminară.”

8 Articolul 221 din Codul de procedură civilă, referitor la efectele hotărârilor pronunțate în cadrul procedurilor intentate de asociațiile de consumatori și de utilizatori, are următorul cuprins:

„[…]

1a. Dacă s-a solicitat obligarea la plata unei sume de bani sau impunerea unei obligații de a face, de a nu face ori de a da un bun individual sau de gen, prin hotărârea de admitere se determină în mod individual consumatorii și utilizatorii în favoarea cărora se pronunță hotărârea de obligare, în conformitate cu legile privind protecția acestora.

Dacă determinarea individuală a acestora nu este posibilă, hotărârea trebuie să cuprindă datele, caracteristicile și cerințele necesare pentru a putea solicita plata și, după caz, pentru a putea solicita executarea sau pentru a putea interveni în aceasta, în cazul în care a fost inițiată de asociația reclamantă.

2a. Dacă la baza hotărârii de obligare sau a soluției principale sau unice stă constatarea că o anumită activitate sau acțiune este ilicită sau contrară legii, prin hotărâre se stabilește dacă, în conformitate cu legislația privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor, această constatare trebuie să producă efecte procedurale care nu se limitează la persoanele care au fost părți în procedura respectivă.

3a. Dacă anumiți consumatori sau utilizatori au fost părți în procedură, prin hotărâre trebuie să se soluționeze expres pretențiile acestora.

[…]”

9 Potrivit articolului 222 din Codul de procedură civilă:

„1 Autoritatea de lucru judecat a hotărârilor definitive de admitere sau de respingere exclude, în conformitate cu legea, un proces ulterior al cărui obiect este identic cu acela în care au fost pronunțate.

2. Autoritatea de lucru judecat se referă la concluziile formulate în cererea principală și în cererea reconvențională, precum și la cele prevăzute la articolul 408 alineatele 1 și 2 din această lege.

În raport cu motivarea concluziilor menționate, sunt considerate elemente de fapt noi și distincte acelea care sunt ulterioare expirării termenului de prezentare a memoriilor din cadrul procedurii în care au fost formulate aceste concluzii.

3. Autoritatea de lucru judecat produce efecte cu privire la părțile din procesul în care intervine, precum și la moștenitorii și la avânzii-cauză ai acestora și la persoanele care, deși nu au fost părți din procedură, sunt titulari ai drepturilor pe care se întemeiază calitatea procesuală a părților în conformitate cu prevederile articolului 11 din prezenta lege.

[…]

4. Aspectele care au dobândit autoritate de lucru judecat din hotărârea definitivă prin care s-a finalizat un proces sunt obligatorii pentru instanța sesizată cu un proces ulterior, atunci când aceasta reprezintă, în această din urmă procedură, un antecedent logic al obiectului său, oricare ar fi el, în cazul în care părțile sunt aceleași în cele două proceduri sau autoritatea de lucru judecat se extinde asupra lor printr-o dispoziție legală.”

10 Instanța de trimitere interpretează aceste dispoziții procedurale în sensul că îi impun o obligație de a suspenda procedurile cu care este sesizată, în cadrul cărora se exercită o acțiune individuală în declararea nulității unei clauze abuzive, inițiată de un consumator, până la pronunțarea unei hotărâri definitive într-o procedură inițiată de o asociație autorizată în mod corespunzător să introducă o acțiune colectivă având ca obiect încetarea utilizării unei clauze similare.

## Litigiile principale și întrebările preliminare

11 La data de 20 octombrie 2005, domnul Sales Sinués a încheiat cu Caixabank SA un contract de novație a unui credit ipotecar. Clauza „prag” conținută în contractul menționat constă într-un coeficient nominal anual minim de 2,85 %, plafonul acestui coeficient fiind stabilit la 12 %. La data de 7 februarie 2005, domnul Drame Ba a încheiat cu Catalunya Caixa SA un contract de credit ipotecar. Clauza „prag” corespunde, în acest contract, unui coeficient de 3,75 %, plafonul fiind limitat la 12 %.

12 Independent de fluctuația coeficienților pieței, ratele dobânzii din contractele reclamanților din litigiul principal nu pot fi inferioare procentului prevăzut de clauza „prag”.

13 Întrucât domnii Sales Sinués și Drame Ba apreciau că clauzele „prag” le-au fost impuse de instituțiile bancare și că acestea provoacă un dezechilibru în detrimentul lor, au introdus, individual, la instanța de trimitere, o acțiune în declararea nulității acestor clauze.

14 Anterior acțiunilor menționate, o asociație de consumatori, Adicae (Asociación de Usarios de Bancos Cajas y Seguros) a introdus împotriva a 72 de instituții bancare o acțiune colectivă având ca obiect, printre altele, prevenirea utilizării în continuare a clauzelor „prag” în contractele de credit.

15 Întemeindu-se pe articolul 43 din Codul de procedură civilă, pârâtele din litigiul principal solicită suspendarea procedurilor în cauză până la pronunțarea unei hotărâri definitive care să finalizeze procedura colectivă, cerere căreia i se opun domnii Sales Sinués și Drame Ba.

16 Instanța de trimitere consideră că, în împrejurările din litigiile principale, articolul 43 din Codul de procedură civilă i-ar impune să suspende acțiunile individuale cu care este sesizată până la pronunțarea unei hotărâri definitive în acțiunea colectivă, un astfel de efect suspensiv determinând o subordonare necesară a acțiunii individuale față de acțiunea colectivă în ceea ce privește atât derularea procedurii cât și rezultatul acesteia.

17 Ea subliniază, în plus, că participarea la acțiunea colectivă este legată de diferite constrângeri, întrucât justițiabilul în cauză trebuie, pe de o parte, să renunțe, eventual, la instanța competentă de la domiciliul său, iar posibilitatea de a formula observații cu titlu individual în susținerea acțiunii colective este, pe de altă parte, limitată în timp.

18 În aceste împrejurări, Juzgado de lo Mercantil nº 9 de Barcelona (Tribunalul Comercial nr. 9 din Barcelona, Spania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

1) Se poate aprecia că [ordinea juridică spaniolă reglementează] un mijloc sau un mecanism eficace în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13?

2) În ce măsură acest efect suspensiv reprezintă un obstacol pentru consumator și, prin urmare, o încălcare a articolului 7 alineatul (1) din Directiva [93/13] în ceea ce privește invocarea nulității clauzelor abuzive incluse în contractul încheiat de acesta?

3) Imposibilitatea consumatorului de a se disocia de acțiunea colectivă implică o încălcare a articolului 7 alineatul (3) din Directiva 93/13?

4) Sau, dimpotrivă, efectul suspensiv al articolului 43 din Codul de procedură civilă este conform cu articolul 7 din Directiva 93/13 întrucât drepturile consumatorului sunt protejate integral prin această acțiune colectivă, deoarece legislația spaniolă prevede alte mecanisme procedurale la fel de eficace pentru protecția drepturilor sale, și prin principiul securității juridice?”

19 Prin Ordonanța președintelui Curții din 9 septembrie 2014, cauzele C-381/14 și C-385/14 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

## Cu privire la întrebările preliminare

20 Prin întrebările adresate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 7 din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care impune instanței sesizate cu o acțiune individuală a unui consumator prin care se urmărește constatarea caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat de acesta cu un profesionist să suspende automat o astfel de acțiune până la pronunțarea unei hotărâri definitive privind o acțiune colectivă în curs, introdusă de o asociație de consumatori în temeiul celui de al doilea alineat al acestui articol, printre altele pentru a preveni utilizarea în continuare, în contracte de același tip, a unor clauze similare cu cea vizată prin acțiunea individuală menționată.

21 Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie amintit, cu titlu introductiv, că, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, statele membre prevăd mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori. În paralel cu dreptul subiectiv al consumatorului de a sesiza o instanță pentru a examina caracterul abuziv al unei clauze dintr-un contract în care este parte, mecanismul prevăzut la articolul 7 alineatul (2) din Directiva 93/13 permite statelor membre să instituie un control al clauzelor abuzive conținute în contracte-tip prin intermediul acțiunilor în încetare inițiate în interesul public de asociații de protecție a consumatorilor.

22 În ceea ce privește, pe de o parte, acțiunea individuală a unui consumator, sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 se întemeiază pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare (a se vedea Hotărârea Pereničová și Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punctul 27, precum și jurisprudența citată).

23 Pentru a asigura această protecție, situația de inegalitate care există între consumator și profesionist nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract (Hotărârea Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 31).

24 În acest context, instanța națională are obligația de a aprecia din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale, luând în considerare, astfel cum impune articolul 4 alineatul (1) din Directiva 93/13, natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, la data încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea sa și la toate clauzele acestui contract sau ale unui alt contract de care acesta depinde (a se vedea în acest sens Hotărârea Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 32).

25 Cu toate acestea, în cazul în care instanța națională ar stabili caracterul abuziv al unei clauze, dreptul la o protecție efectivă a consumatorului include posibilitatea de a renunța la valorificarea drepturilor sale, astfel încât instanța națională trebuie să țină seama, dacă este cazul, de voința exprimată de consumator atunci când, conștient de caracterul neobligatoriu al unei clauze abuzive, acesta din urmă indică totuși că se opune ca ea să nu fie aplicată, dând astfel un consimțământ liber și clar cu privire la clauza în discuție (a se vedea Hotărârea Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punctul 35).

26 În ceea ce privește, pe de altă parte, acțiunile introduse de persoanele sau de organizațiile care au un interes legitim în protecția consumatorilor menționate la articolul 7 alineatul (2) din Directiva 93/13, trebuie subliniat că acestea nu se găsesc într-o astfel de situație de inferioritate în raport cu profesionistul (Hotărârea Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punctul 49).

27 Sub acest aspect, fără a nega importanța rolului esențial pe care acestea trebuie să îl poată avea pentru a atinge un nivel ridicat de protecție a consumatorilor în cadrul Uniunii Europene, trebuie totuși să se constate că o acțiune în încetare formulată de o astfel de asociație împotriva unui profesionist nu este caracterizată de dezechilibrul care există în cadrul unei acțiuni individuale care implică un consumator și cocontractantul său profesionist (a se vedea Hotărârea Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punctul 50).

28 O asemenea abordare diferențiată este, în plus, confirmată de dispozițiile articolului 4 alineatul (1) din Directiva 98/27/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor (JO L 166, p. 5, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 217) și ale articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor (JO L 110, p. 30), care i-a succedat, potrivit cărora instanțele statului membru de la sediul sau de la domiciliul pârâtului sunt cele competente să judece acțiunile în încetare introduse de

asociațiile pentru protecția consumatorilor din alte state membre, în cazul încălcărilor intracomunitare ale legislației Uniunii privind protecția consumatorilor (Hotărârea Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punctul 51).

29 Trebuie adăugat că natura preventivă și scopul de descurajare al acțiunilor în încetare, precum și independența lor față de orice conflict individual concret implică posibilitatea exercitării unor astfel de acțiuni chiar dacă clauzele a căror interzicere este cerută nu ar fi fost utilizate în contracte specifice (Hotărârea Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punctul 37).

30 Prin urmare, acțiunile individuale și colective au, în cadrul Directivei 93/13, obiective și efecte juridice diferite, așa încât relația cu caracter procedural dintre derularea uneia și a celeilalte nu poate corespunde decât unor cerințe de natură procedurală având legătură printre altele cu buna administrare a justiției și urmărind necesitatea de a evita hotărâri judecătorești contradictorii, fără însă ca suprapunerea acestor diferite acțiuni să conducă la o diminuare a protecției consumatorilor, astfel cum este prevăzută prin Directiva 93/13.

31 Sub acest aspect, deși această directivă nu urmărește să armonizeze sancțiunile aplicabile în cazul unei recunoașteri a caracterului abuziv al unei clauze în cadrul respectivelor acțiuni, articolul 7 alineatul (1) din aceasta obligă totuși statele membre să se asigure că există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (Hotărârea Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punctul 35).

32 În acest context, trebuie totuși să se sublinieze că, în lipsa armonizării mijloacelor procedurale care reglementează legăturile dintre acțiunile colective și acțiunile individuale prevăzute de Directiva 93/13, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru atribuția de a stabili astfel de reguli în temeiul principiului autonomiei procedurale, cu condiția însă ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite consumatorilor de dreptul Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea prin analogie Hotărârea Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punctul 30 și jurisprudența citată).

33 În ceea ce privește, pe de o parte, principiul echivalenței, nu rezultă, având în vedere indicațiile care reies din deciziile de trimitere, că articolul 43 din Codul de procedură civilă ar face obiectul unei aplicări diferite în litigiile privind drepturi întemeiate pe legislația națională și în cele privind drepturi întemeiate pe legislația Uniunii.

34 Referitor, pe de altă parte, la principiul efectivității, Curtea a statuat deja că fiecare dintre cazurile în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină cont de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum securitatea juridică și autoritatea hotărârilor judecătorești (a se vedea în acest sens Hotărârea BBVA, C8/14, EU:C:2015:731, punctul 26 și jurisprudența citată).

35 În prezenta cauză, trebuie să se constate că, astfel cum rezultă din interpretarea oferită de instanța de trimitere, în împrejurări precum cele din speță, aceasta are obligația, în temeiul articolului 43 din Codul de procedură civilă, să suspende acțiunea individuală cu care este sesizată până la pronunțarea unei hotărâri definitive în acțiunea colectivă, a cărei soluție poate fi reținută pentru acțiunea individuală și, prin urmare, consumatorul nu se mai poate prevala în mod individual de drepturile recunoscute prin Directiva 93/13 disociindu-se de respectiva acțiune colectivă.

36 Or, o asemenea situație este de natură să aducă atingere efectivității protecției urmărite de această directivă, având în vedere diferențele de obiect și de natură ale mecanismelor de protecție a consumatorilor concretizate prin aceste acțiuni așa cum reies acestea din cuprinsul punctelor 21-29 din prezenta hotărâre.

37 Astfel, pe de o parte, consumatorul este obligat să respecte rezultatul acțiunii colective chiar dacă a decis să nu participe la aceasta, iar obligația care revine instanței naționale în temeiul articolului 43 din Codul de procedură civilă o împiedică, prin urmare, să efectueze propria analiză a împrejurărilor speței cu care este sesizată. În special, nu vor fi determinante în scopul soluționării litigiului individual nici chestiunea negocierii individuale a clauzei al cărei caracter abuziv se invocă, nici chiar natura bunurilor sau a serviciilor care fac obiectul contractului în cauză.

38 Pe de altă parte, consumatorul depinde, în aplicarea articolului 43 din Codul de procedură civilă astfel cum este interpretat de instanța de trimitere, de termenul de adoptare a unei hotărâri judecătorești privind acțiunea colectivă, fără ca instanța națională să poată aprecia din acest punct de vedere pertinența suspendării acțiunii individuale până la pronunțarea unei hotărâri definitive în acțiunea colectivă.

39 O asemenea normă națională se dovedește, așadar, incompletă și insuficientă și nu constituie un mijloc nici adecvat, nici eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive, contrar celor impuse la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13.

40 Această concluzie este valabilă cu atât mai mult cu cât, în dreptul intern, în cazul în care dorește să ia parte la acțiunea colectivă, consumatorul este supus, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, unor constrângeri legate de stabilirea instanței competente și de motivele care pot fi invocate. În plus, el pierde în mod necesar drepturile care i-ar fi recunoscute în cadrul unei acțiuni individuale, și anume o luare în considerare a ansamblului circumstanțelor care caracterizează cauza sa, precum și posibilitatea de a renunța la neaplicarea unei clauze abuzive, *a fortiori* în cazul în care nu se poate disocia de acțiunea colectivă.

41 În acest context, trebuie de altfel subliniat că necesitatea de a garanta coerența între hotărârile judecătorești nu poate justifica o asemenea lipsă de efectivitate, având în vedere că, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 72 din concluzii, diferența de natură dintre controlul judiciar exercitat în cadrul unei acțiuni colective și cel exercitat în cadrul unei acțiuni individuale ar trebui, în principiu, să prevină riscul unor hotărâri judecătorești contradictorii.

42 În plus, în ceea ce privește necesitatea de a evita aglomerarea instanțelor, exercitarea efectivă a drepturilor subiective recunoscute consumatorilor prin Directiva 93/13 nu poate fi pusă în discuție de considerații legate de organizarea judiciară a unui stat membru.

43 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 7 din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune instanței naționale sesizate cu o acțiune individuală a unui consumator prin care se urmărește constatarea caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat de acesta cu un profesionist să suspende automat o astfel de acțiune până la pronunțarea unei hotărâri definitive într-o acțiune colectivă în curs, introdusă de o asociație de consumatori în temeiul celui de al doilea alineat al acestui articol pentru a preveni utilizarea în continuare, în contracte de același tip, a unor clauze similare cu cea vizată prin acțiunea individuală menționată, fără ca pertinența unei asemenea suspendări din punctul de vedere al protecției consumatorului care a sesizat instanța cu titlu individual să poată fi luată în considerare și fără ca acest consumator să poată decide să se disocieze de acțiunea colectivă.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

44 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

**Articolul 7 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune instanței naționale sesizate cu o acțiune individuală a unui consumator prin care se urmărește constatarea caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat de acesta cu un profesionist să suspende automat o astfel de acțiune până la pronunțarea unei hotărâri definitive într-o acțiune colectivă în curs, introdusă de o asociație de consumatori în temeiul celui de al doilea alineat al acestui articol pentru a preveni utilizarea în continuare, în contracte de același tip, a unor clauze similare cu cea vizată prin acțiunea individuală menționată, fără ca pertinența unei asemenea suspendări din punctul de vedere al protecției consumatorului care a sesizat instanța cu titlu individual să poată fi luată în considerare și fără ca acest consumator să poată decide să se disocieze de acțiunea colectivă.**

Semnături